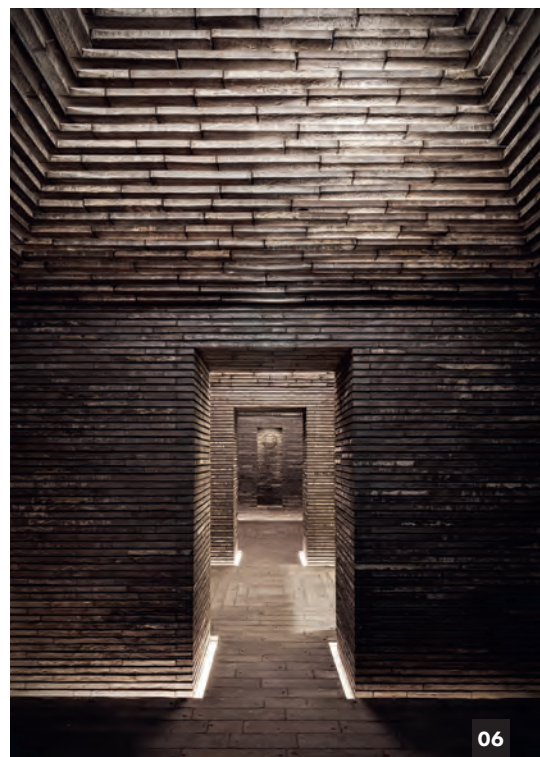
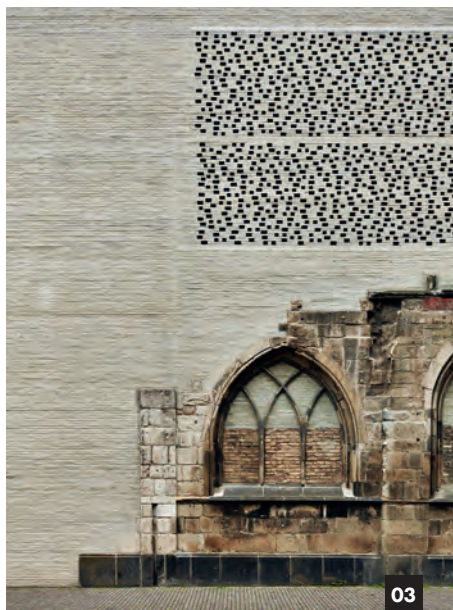


PETERSEN

ET MAGASIN OM TEGL OG ANSVARLIG ARKITEKTUR



25
50
PETERSEN



25 PETERSEN 50

»Murstenen kender ingen grænser for hverken tid eller sted. Den rejser gennem nationer som et kulturens sendebud.«
Ulla Viotti, kunstner

Ansvarlig arkitektur gennem 25 år

HELT I TRÅD MED BÅDE TEGLVÆRKETS OG MAGASINETS ÅND VALGTE ARKITEKT OG PROFESSOR THOMAS BO JENSEN AT LADE ARKITEKTERNE KOMME TIL ORDE, DA VI BAD HAM SKRIVE EN ARTIKEL SOM MARKERING AF PETERSENS 25-ÅRS JUBILÆUM.



50 numre er det blevet til, et hvert halve år, siden PETERSEN blev lanceret for 25 år siden. Rubrikken "Et magasin om tegl og ansvarlig arkitektur" har holdt sig frisk lige siden. Arkitekterne havde naturligvis en vis skepsis over for bladet, da det blev lanceret. Var det nu troværdigt? Men det er faktisk lykkedes for PETERSEN at holde producentperspektivet ud i strakt arm. Det skyldes først og fremmest, at det har været tidens mest interessante arkitekter, der er kommet til orde i bladets spalter. Petersen Tegls håndværksprægede tilgang til teglstensfabrikation og deres tradition for at invitere arkitekterne ind på værkstedet for at være medudviklere på deres produkter har gennem årene tiltrukket de mest visionære arkitekter. Innovationsperspektivet samt den relativt høje arkitektoniske standard har aftvunget respekt for magasinet. Nok til at det fra det fortrinsvis lokale udgangspunkt nu udkommer på tre sprog og over hele verden. Under en samlet betragtning har PETERSEN bidraget til at styrke teglstenens position i nutidens arkitektur ved at fokusere på murværkets forcer som keramisk og kontrastskabende struktur med rødder langt tilbage i tiden.

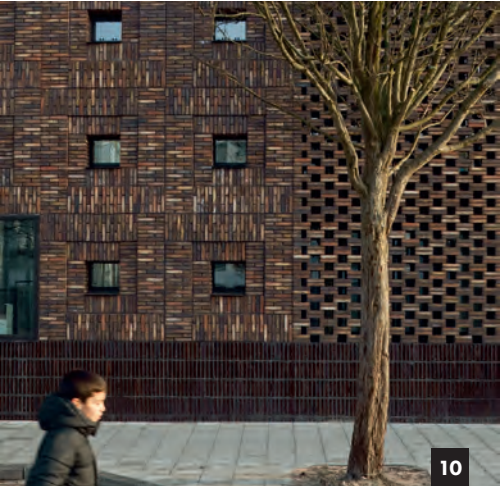
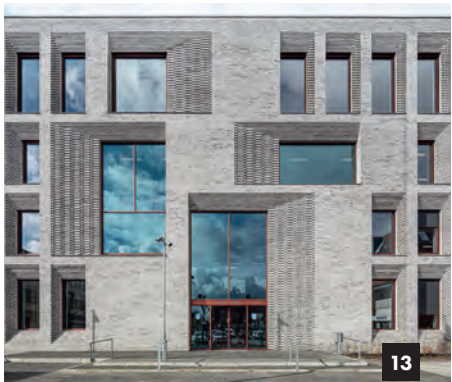
Murstenen som et kulturens sendebud
Allerede fra starten lagde bladet ud med at åbne spalterne for tidens mest kritiske stemmer: "Hvorfor udvikler teglbranchen ikke fle e produkter, der forener teglmaterialets organiske stoflig ed med et moderne formsprog?," spurgte Boje Lundgaard fra Lundgaard & Tranberg Arkitekter i 1999. "Idyllisering er forloren, omvendt skal vi være opmærksomme på, at vore huse skal have en folkelig appel." Netop det folkelige slog billedhugger Bjørn Nørgaard et slag for et par numre senere, hvor han drømte om "en

stor folkelig, dekorativ kunst," hvor "kunst, arkitektur og sten" indgår i et sammenhængende hele (P4-2000). Samme drøm fle tede han videre på, da boligbebyggelsen Bispebjerg Bakke i København endnu blot fandtes på hans værksted som nogle bløde, håndformede lermodeller: "Et hus skal være som skovbrynet ved en strand – om vinteren en hule. Vi vil integrere håndværk, kunst, arkitektur og teknik på en måde, at ingen kan se, hvor det ene hører op, og det næste begynder. Men alle kan se, at det alt sammen er der." (P9-2002). Samme poetiske kraft var at finde os den svenske teglstenskunstner Ulla Viotti, der talte om murstenens særlige "pagt med naturen" og om det kulturelle ekko, den bærer med sig: "Murstenen kender ingen grænser for hverken tid eller sted. Den rejser gennem nationer som et kulturens sendebud." (P4-2000).

2000 års historiske spor flettet sammen med nyt museum
Den schweiziske arkitekt Peter Zumthor er en af de mange prominente arkitekter, der har været med til at forny murstenens sprog. Med sit Kolumba Museum i Köln skulle han fle te 2000 års historiske spor sammen med en ny museumsbygning. Han gik og drømte om en lang, smal mursten a la den, man kender fra det gamle Rom. En sten, der som disse kunne fle te sig næsten umærkeligt ind i ruinernes komplicerede overflader og uensa tede stenformater (P19-2007). Den danske arkitekt Mads Bjørn Hansen, Praksis Arkitekter, var dengang ansat på Zumthors tegnestue. Han slog vejen forbi Petersen Tegl, og i en efterfølgende samtale mellem Christian A. Petersen og Zumthor blev den grå Kolumbasten født. (P19-2007).

Som en klippegrotte, sønderrevet af klima og brutale dyr
Senere blev Kolumbastenen videreudviklet i andre farver og brændinger, som f.eks. den vidunderligt smukke sten til Skuespilhuset i København. I magasinet er Lundgaard & Tranberg Arkitekter citeret for at sige, at den rustikke, sorte sten med de grove, sandede overflader anime ede dem til at skabe et rum, der fremstod "som en klippegrotte, sønderrevet af klima og brutale dyr." (P13-2004). Samme grotteagtige karakter har fle udenlandske arkitekter siden findyr et med Kolumbastenen, som f.eks. svenske Johan Celsings krematorium "En sten i skoven" på Stockholms Skovkirkegård (P31-2014) eller tyske GMP med deres "Raum der Stille" – et rum for bøn og eftertanke, der findes i hje tet af Berlins nye lufthavn (P46-2022).

Skærmtegl, der glinser i tusinde jordfarver
Kolumbaformatet har også afkastet nye former for rustik skærmtegl, som f.eks. i Sorø Kunstmuseums glansfulde skærmteglbeklædning, der ramt af solen glinser i tusinde jordfarver (P26-2012). Samme virkning har Kannikegården i Ribe, hvor der udvikledes en endnu større og grovere skærmteglsten. "I middelalderen målte man alting i alen, ikke i mm," fortæller arkitekt Erik Frandsen fra Lundgaard & Tranberg. Stenene skulle virke, som var de "vokset op af jorden", samtidig med at de skulle falde naturligt ind i Ribes middelalderby. Små bitte justeringer i ovnene hos Petersen Tegl førte efterhånden til den rette blanding af rustrøde nuancer, ujævnheder og spor fra produktionen, der resonerede godt med omgivelserne. (P35-2016).



Bebyggelsen lever gennem landskabet

Lene Tranbergs poetiske tilgang til murstenen går igen fle e steder i magasinet. F.eks. i forbindelse med en præsensation af Pleje-hjemmet Louiselund i Hørsholm, nord for København. Her omtaler hun de gule mursten som ”strømme af energi”, der løber fra morænemarkens bløde lerjorde gennem hver enkelt sten og videre gennem facadernes overlappende lag. ”Det har været vigtigt for os, at landskabet får lov til at strømme ind gennem bebyggelsen. At bebyggelsen lever gennem landskabet. Det skal have karakter af indlejring, fremfor placering.” (P30-2014).

Sammenvævninger

I 2009 rykkede arkitekternes yndlingssten, de kulbrændte rødsten D48 og D49, ind i det spraglede Transvaalsbuurt-kvarter i Amsterdam. Det multikulturelle mødested ”Fusion” var det perfekte sted at udfolde den brændte jords rigt facetterede farvespænd i en facade, der bryder alle forbandtets regler og sender hilsner til Amsterdamskolens vilde murstenseskapader. ”Disse Petersen-sten reflekter er på det smukkeste mosaikkerne i den muslimske æstetik,” fortæller arkitekt Marlies Rohmer, der fik teglvær et til at brænde stenene i tre formater – dansk normalformat, Hamborg-format og Flensborg-format (P22-2009).

Ekstremt raffine et og lige så smukt indlejret i konteksten er også udvidelsen af Museum De Lakenhal i Leiden, Holland, der præsenteres under overskriften ”Sammenvævninger.” Her er en gulliggrøn normalsten (D190) blevet suppleret med 13 slags specialproducerede formsten i samme ler. ”Vi ville skabe en bygning uden ornamenter, men som fremstod ornamentalt i sin materialisering,” fortæller arkitekt Ninke Happel.

”Derfor valgte vi et hundetandsmønster af formsten vinklet 30 grader, hver sten har næsten samme form som et lille hus.” (P42-2020)

Et gavlmotiv som et festfyrværkeri i sten

Samme flair for nænsom tilpasning med kontrastfuldt murværk ses også i Hansemuseet i Lübeck, hvor arkitekt Andreas Heller fik udviklet en stærkt meleret sten i et middelalderligt klosterstensformat. Den kantede bygningskrop trapper gradvist op til et festfyrværkeri af et ’lübecksk’ gavlmotiv, hvor en specialfremstillet formsten danner reliefmønstre af firkløve e. (P33-2019).

Til højdepunkterne af murstenskunst hører også danske Vejen Rådhus, der viser, hvor rigt man kan detaljere en facade med en helt almindelig, grå standardmursten. Huset er en eksplosion af relieffer, kontraster og dybe, skyggefulde nicher, spændt inde i en stram kubisk form. ”Vi valgte savtakmurværket, blandt andet fordi der opstår en masse små slagskygger under de savtakkede sten. Der sker en form for pixelering i farven på stenen, og det øger dybdevirkningen og veksler henover dagen,” fortæller arkitekt Lars Povlsen fra Transform Arkitekter (P44-2021).

Patinerede mursten kalder på ligesindede teglsten

Petersen-stenenes berejsthed er også slået igennem på den anden side af Atlanten, bl.a. i New Yorks skyline, hvor de små mursten er stablet helt op til 160 meters højde (P44-2019), og endvidere i omkring 60 ejendomme fordelt ligeligt mellem Brooklyn og Manhattan. Det er ikke grundet prisen, men fordi New Yorks millioner af gamle, patinerede mursten kalder på en ligesindet teglsten, som en arkitekt fra Beyer Blinder Belle Archi-

itects citeres for (P48-2022). Af samme grund har fle e af Londons bedste arkitekter taget Petersen-stenene til sig, hvilket bevidnes af de mange nænsomme tilbygninger til enfamiliehuse, der fle ter sig ind i Londons rækkehuskvarterer (P45-2021).

Ikke at kopiere fortiden, men at fortolke den

Knap midtvejs i magasinets hidtidige levetid kom arkitekt og murværksforsker Mette Jerl Jensen til orde. Hun arbejdede da på sin ph.d.-afhandling ”Revitalisering af Teglmuren”, der blev sponsoreret af Københavns Murerlaug og bl.a. havde Lene Tranberg og Bjørn Nørgaard som vejledere. Hun advarede imod et for ensidigt fokus på den tynde skalmur og foreslog at se på teglmurens egenskaber i et dybere, bygningsfysisk perspektiv. Mette Jerls betragtninger er fortsat aktuelle, så lad os derfor kigge fremad mod nye udviklingsmuligheder for teglstensarkitekturen med hendes ord: ”At se tilbage betyder ikke at kopiere fortiden, men at fortolke den. Vi skal bruge dens værdier på et sprog, der hører vores tid til. Men det er et problem, at murværks fornemme, termiske egenskaber går tabt, når murværket er effektivt isoleret fra husets bærende konstruktioner. Så en teglmur som klimaskærm, der integreres i husets bærende krop for at transmittere sine klimatekniske kvaliteter – det er en målsætning, der er værd at forfølge.” (P21-2008).

Thomas Bo Jensen
Professor, forskningschef
Arkitektskolen Aarhus

- 01 Bispebjerg Bakke, 2007, København
Idé: Billedhugger Bjørn Nørgaard
Arkitektonisk udformning: Boldsen & Holm Arkitekter
Foto: Torben Eskerod
- 02 Cimbris, 1997, Simrishamn
Kunstner: Ulla Viotti
Foto: Peter Jørgensen
- 03 Kolumba Museum, 2007, Köln
Arkitekt: Peter Zumthor
Foto: Anders Sune Berg
- 04 Skuespilhuset, 2008, København
Arkitekt: Lundgaard & Tranberg Arkitekter
Foto: Anders Sune Berg
- 05 Skogskyrkogården, 2013, Stockholm
Arkitekt: Celsing Arkitektkontor
Foto: Ioana Marinescu
- 06 Raum der Stille, Flughafen Berlin Brandenburg Villy Brandt, 2020
Arkitekt: Architecten von Gerkan, Marg und Partners
Foto: Marcus Bredt
- 07 Sorø Kunstmuseum, 2011, Sorø
Arkitekt: Lundgaard & Tranberg Arkitekter
Foto: Anders Sune Berg
- 08 Kannekegården, 2016, Ribe
Arkitekt: Lundgaard & Tranberg Arkitekter
Foto: Anders Sune Berg
- 09 Louiselund, 2012, Hørsholm
Arkitekt: Lundgaard & Tranberg Arkitekter
Foto: Jens Lindhe
- 10 Fusion, 2008, Amsterdam
Arkitekt: Marlies Rohmer Architecture & Urbanism
Foto: Thea van den Heuvel
- 11 Museum De Lakenhal, 2019, Leiden
Arkitekt: Happel, Cornelisse, Verhoeven Architekten
Foto: Karin Borghouts
- 12 Europäisches Hansemuseum, 2015, Lübeck
Arkitekt: Studio Andreas Heller Architects & Designers
Foto: Anders Sune Berg
- 13 Vejen Rådhus, 2019
Arkitekt: Transform Arkitekter, Pluskontoret
Foto: Anders Sune Berg
- 14 180 East 88th Street, 2021, New York
Arkitekt: DDG
Foto: Richard Barnes
- 15 Iffley oad, tilbygning, 2018, London
Arkitekt: Neil Dusheiko
Foto: Tim Crocker
- 16 505 Pacific Street, 2018, New York
Arkitekt: Beyer Blinder Belle Architects
Foto: Florian Holzherr

Et ongoing udviklingsarbejde runder 55 år

DA CHRISTIAN A. PETERSEN FOR 55 ÅR SIDEN OVERTOG FAMILIEVIRKSOMHEDEN, BEGYNDTE HAN OMGÅENDE AT EKSPERIMENTERE OG UDVIKLE NYE MURSTEN. BLANDT DEM VAR SERIEN AF D-STEN, SOM I DAG EKSPORTERES OVER HELE VERDEN I LIGHED MED DE HÅNDLAVEDE STEN, SOM KOM TIL SENERE. I DENNE UDGAVE AF MAGASINET HAR VI VALGT UDELUKKENDE AT KONCENTRERE OS OM D-STEN.

I 1969, 28 år gammel, overtog Christian A. Petersen ved sin fars død Petersen Tegl. Virksomheden havde været i familiens ejerskab siden 1791, og han blev 7. ejergeneration af teglværket, som han i dag driver sammen med sine to døtre, Vibeke og Annette Petersen.

Sidst i 60'erne var alle mursten på markedet røde eller gule og maskinfremstillede. Dét så den nye teglværksejer ingen fremtid i. Så han kastede sig straks ud i en række eksperimenter, blandt andet at fremstille besandede mursten, som han havde lært at kende i Holland. Ikke længe efter besluttede han at føre en anden vision ud i livet, nemlig at producere håndstrøgne mursten med den samme rustikke og uregelmæssige overflade, som man finder fra de tidligste, murede huse. Sammen med sine medarbejdere konstruerede han nye maskiner, som fortsat er i brug, og som kunne eftergøre håndstrøgne sten. Han eksperimenterede

også med farver og brændinger, og resultatet blev serien af D-sten, som omgående slog an blandt arkitekter og bygherrer og i dag eksporteres til fem af verdens kontinenter. Under mottoet 'Customer is King,' har teglværket altid arbejdet tæt sammen med arkitekter og bygherrer om udvikling af nye produkter. D-stenserien rummer i dag 33 varianter i et rigt farvespil, der spænder over nuancer fra den sarteste gul over orange, rød, grøn, blå, grå og brun til næsten sort.

Udviklingsarbejdet fortsatte og kan i år markeres med et 55-års jubilæum. Senere søgte Christian A. Petersen endnu længere tilbage i historien, faktisk mere end 200 år tilbage, da han omkring år 2000 begyndte at fremstille håndlavede sten i træforme, som i lighed med D-stenene nu eksporteres til mere end 55 lande over hele verden. Men dét er en anden historie.



Hos Petersen Tegl æltes, formes og presses leret med teknikker, der eftergør den forarbejdningsmåde, man anvendte, da arbejdet blev udført i hånden. Metoden giver leret en optimal tekstur med kapillarer og luftporer, der giver plads til, at vandet kan udvide sig, når det fryser til is, uden at stenen ødelægges. At stenen kan optage vand indebærer derfor ikke risiko for frostska-



D-stenene fremstilles på maskiner, konstrueret på teglværket, som eftergør fremstillingen af håndlavede mursten. Stenenes udseende er ikke kosmetisk betinget, men er et direkte og naturligt resultat af fremstillingsprocessen.



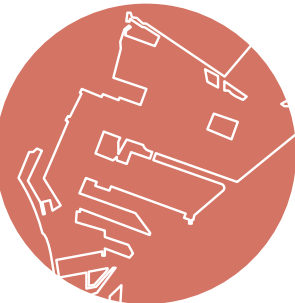
Efter brændingen i tunnelovnen kan alle fire ydersider på Petersen-murstenen anvendes i facademurværk, da de som følge af vandstrygningen fremstår ligeværdige i overflade og farve – en praktisk og økonomisk fordel i murerarbejdet.

Tekst: Ida Præstegaard
Foto: Anders Sune Berg

D-sten: DNF



En række historiske bygninger i røde tegl i Københavns nordlige havneområder har inspireret til også at beklæde nye bebyggelser med mursten. Flere pakhuse og tidligere administrationsbygninger for havnevæsenet, som Århusgade 126, benyttes i dag af forskellige virksomheder. Det monumentale Svanemølleværk åbnede i 1953 og er et markant vartegn for Nordhavn. Værket lukkede i 2023, og bygningerne skal omdannes til at rumme nye funktioner. Pakhus 48, opført 1920'erne, blev i 2014 ombygget til showrooms og kontorer for design- og arkitektvirksomheder.



Et nyt område af Nordhavn står snart færdig

Nordhavn er en del af de tidligere havnearealer nord for Københavns historiske centrum. Startskuddet til omdannelsen af området var en idékonkurrence afholdt i 2008, som førte til en vision om at skabe fremtidens bæredygtige bydel. Udgangspunktet var stedets eksisterende kvaliteter, dels havnens vand, kanaler og industrielle arkitektur, dels de tilstødende kvarterers murede karrébebyggelser. Samtidig skulle der være grønt og gode muligheder for at cykle og benytte kollektiv transport.

Første del af udviklingsplanen har omfattet opførelsen af Århusgadekvarteret, der strækker sig som en mole ud i havnen mellem Nordhavn Bassin og Kronløb Bassin. Kvarteret er i dag næsten fuldt udbygget og har knap 4.000 indbyggere.

Nordhavns bebyggelse falder i to kategorier. Den ene omfatter nogle få, meget store bygninger med en højde på op til 60 meter, i dialog med havnens industrielle skala. Flere af disse bygninger er ombyggede siloer. Den anden kategori, som udgør hovedparten af bebyggelsen, er inspireret af traditionel karrébebyggelse på tre til seks etager, som danner byrum i menneskelig skala og gerne har facader med høj stoflig virkning, eksempelvis tegl.

Petersen Tegl har leveret sten til en række bebyggelser i Nordhavn, som vi præsenterer på de følgende sider: Østre Landsret og to boligbebyggelser på Nordø, alle tegnet af Henning Larsen, samt kontorhuset Orienthuset, tegnet af Arkitema. Petersen Tegl har tidligere leveret sten til projekter i Nordhavn beskrevet i magasin nr. 38 fra 2018.

Århusgadekvarteret er første del af omdannelsen af Nordhavn og i dag næsten fuldt udbygget. Kvarteret vender ud mod det store Nordhavn Bassin og strækker sig som en mole ud mod Øresund. På fotoet ses både Orienthuset, Østre Landsret, Nordø og Fortkaj, omtalt i dette magasin.



Bebyggelsen er opført som en karré med volumener i let varierede højder og en beplantet gård.

Fortkaj



Boligbebyggelsen Fortkaj i Helsinkigade er tegnet af Vilhelm Lauritzen Arkitekter og Cobe, indeholder 81 lejligheder og stod færdig i 2021. Der er anvendt D33 DNF til facaderne udført enten som blank mur eller med reces. Der er lagt en indfarvet, rød fuge, der giver bebyggelsen sit karakteristiske, homogene udtryk.

Ifølge arkitekterne er Fortkaj tænkt som en nyfortolkning af 1930'ernes klassiske modernisme inspireret af arkitekt Kay Fisker, der har haft en stor betydning for dansk boligbyggeri.

Vinduer og dørpartier i rødmalet metal er indrammet af fremtrukne, hvidmalede betonrammer, som murværket løber ind på.





Røde mursten i to forskellige nuancer, D23 og D35, giver glød til de to boligbebyggelser på Nordø og skaber kontrast til det høje kontorhus i glas og galvaniseret stål på øens yderste spids. Murstenen skaber forbindelse til Århusgadekvarteret, der er kendetegnet ved røde facader med reference til områdets ældre bygninger som eksempelvis Svanemølleværket.



På kanten af himmel og hav

DEN VIDE VERDEN OG DEN HÅNDGRIBELIGE DETALJE MØDES I TO BOLIGBYGGERIER PÅ NORDØ I DEN NYE KØBENHAVNSKE BYDEL NORDHAVN. FACADERNES RØDE TONER SKABER SAMMENHÆNG, MENS EN VEKSELVIRKNING AF MUREDE RELIEFFER, NICHES OG KARNAPPER FANGER DET FORANDERLIGE LYS OG VANDETS REFLEKSIONER.

Øst for Århusgadekvarteret i Nordhavn, adskilt af en kanal, ligger øen Nordø med et grundareal på 23.000 m², inddelt i fem byggefeltet. Som et markant vartegn rejser et 60 meter højt silo-lignende kontorhus sig på øens yderste spids. Bygningens facade består af vinklede elementer af glas og galvaniseret stål. Et rektangulært område mellem kontorhuset og kanalen er inddelt i fire byggefeltet, hver især adskilt af veje og mindre byrum. Tegnstuen Henning Larsen har formgivet de fire bygninger på de fire felter, nemlig mod nord et hotel med teglfacade og et kontorhus i cortenstål og mod syd to boligbyggerier med facader af mursten fra Petersen Tegl. Rødlige toner går dermed igen i alle fire bygninger og binder dem derved sammen med resten af Århusgadekvarteret, hvor røde facader er et gennemgående træk.

De to boligbyggerier på Nordø rummer tilsammen 115 boliger i forskellige størrelser, heraf flere duplex-boliger. Den vestligste bebyggelse danner en karré, mens den østlige fremstår som en stang. Facaderne har hver deres røde nuance,

muret i henholdsvis den rødorange D23 og den rødbrune D35. Vinduer, altanværn og indfarvede fuger er alle afstemt i samme farve som murstenene i det enkelte hus. Større murefter, eksempelvis ud for vinduerne, er udført som mønstermurværk i engelsk forbandt, hvor løberne er trukket tilbage fra resten af facadeplanet. Reliefferne tydeliggør derved bygningernes opbygning i piller og dæk.

»Oplevet på afstand danner byggerierne en samlet, tung base som kontrast til siloen på spidsen,« fortæller Eva Ravnborg, arkitekt og partner i Henning Larsen. »Når man kommer tæt på, forstår man de fire byggefeltet som en familie af rødlige nuancer. Rigtig tæt på ser man, at det er cortenstål og forskellige typer af tegl med de små forsætninger i murværket, som giver nærhed og stoflighed.«

Facadernes mange forskydninger og nicher, der fanger havnens foranderlige lys, øger oplevelsen af bygningernes massevirkning. I den vestligste bygning er de brede altaner lagt ind mellem karnapper, der sikrer læ for havets vinde.

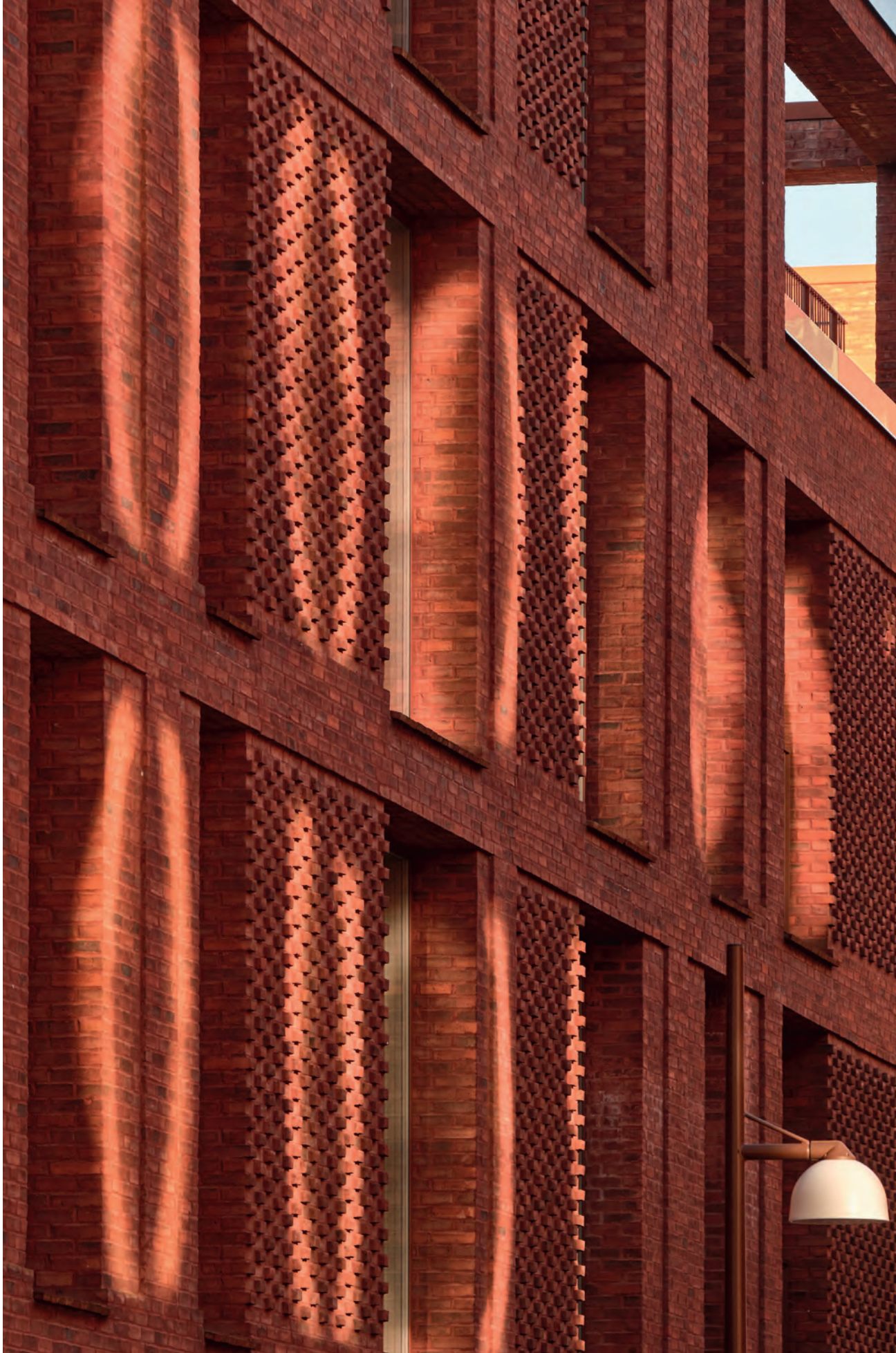
Ud mod kanalen, der adskiller Nordø fra Århusgadekvarteret, betyder vekselvirkningen mellem altaner og karnapper, at bygningen fremstår som en lille samling af høje, smalle kanalhuse, som man kender dem fra eksempelvis Amsterdams eller Hamborgs historiske kvarterer. Teknikken er gjort endnu tydeligere i den østlige bygning, hvor murskiver samt piller og dragere i tegl træder frem i facaden mod havnebassinet. Begge bebyggelser trapper ned mod en mindre plads mellem dem og sikrer på den måde godt solindfald på pladsen.

»Nordø har en ret fremskudt position, på kanten af himmel og hav, og ikke to dage er ens,« forklarer Eva Ravnborg. »Vi har tilstræbt en sensitivitet over for himmelbuen og alle refleksionerne. Relieffet og forsætningerne i teglet understøtter denne fortælling, for der er stor foranderlighed i oplevelsen af bygningerne qua himlen. I kraftig sol er der markante slagskygger. Andre dage er lyset mere diffust, hvilket også er ret poetisk.«

Den vestligste bygning i D23 danner en karré, som trapper ned mod en mindre plads. Altanerne er lagt ind mellem karnapper og piller for at skærme dem mod vinden.

Nordø, to boligbyggerier med 115 lejligheder, København
Bygherre: PFA
Arkitekt: Henning Larsen
Totalentreprenør: Pihl & Søn
Ingeniør: Rambøll
Opført: 2023
Sten: D23 DNF, D35 DNF
Tekst: Martin Søberg, ph.d., arkitekturhistoriker
Foto: Anders Sune Berg

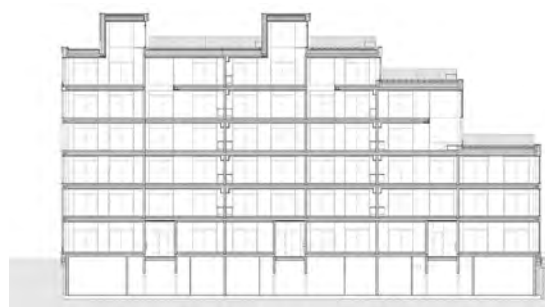




Sollyset spejler sig i den modstående bygnings vinduer og kaster reflekser op ad facaderne udført i D35 og fremhæver mønstermurværkets reliefvirkninger.



Snit, vestlige boligbebyggelse



Snit, østlige boligbebyggelse



Større murfelter udført som mønstermurværk i engelsk forbandt giver variation i facaden og er med til at understrege bygningens bærende rammeværk som et klart, tektonisk element. Farven på vinduer, værn og fuger er afstemt efter murstenene.

Mellem kanalen og det silo-lignende kontorhus ligger fire byggefelter. De to boligbebyggelser, omtalt i denne artikel, danner en karré og en stang og ses nederst på billedet.

En kanal med pladser til småbåde og beplantning med fyrretræer adskiller Nordø fra Århusgadekvarteret. Set herfra fremtræder bebyggelsen som en gruppe af klassiske, høje og smalle kanalhuse.





Det lavmælte kontorhus

ORIENTHUSET TALER IKKE MED STORE BOGSTAVER. I FORLÆNGElsen AF EN DANSK TRADITION FOR GEDIGENT MURSTENSBYGGERI I ENKLE FORMER FØJER DET SIG DERIMOD MED PRÆCISION OG STOFFLIGE VIRKNINGER TIL DET BYBILLEDE, SOM FOR TIDEN VOKSER FREM PÅ TRÆLASTHOLMEN I NORDHAVN.

Mange nutidige huse fremstår på afstand med opsigtsvækkende former, men kommer man tæt på, virker facaderne flade og uden materialefornemmelse. Orienthuset adskiller sig fra denne tendens. Ved første øjekast springer bygningen ikke i øjnene, men ved nærmere eftersyn, og når man kommer tæt på, viser den sig at omfatte en nøje udtænkt detaljering og rig stofflighed. Det 14.800 m² store kontorhus er centralt placeret ved Orientkaj Station på den københavnske metros højbane. På den anden side af banen ligger først en parklignende plads og siden Orientbassinet, et stort havnebassin, der munder ud i Øresund. Fra Orienthusets østlige side har man udsigt over vandet, mens man mod vest har sigt til den kanal, som gennemskærer Trælastholmen.

Orienthuset består af seks etager samt kælder. Stueetagen rummer foyer, møderum, kantine og lokaler til serviceerhverv

på tre af bygningens hjørner. De øvrige etager er indrettet til kontorer og har en fleksibel opbygning, som betyder, at hver etage kan inddeles på forskellige måder. To indre gårdrum udhuler den store, rektangulære bygningskrop og sørger for dagslys i kontorerne, mens en foyer som et atrium skærer sig gennem alle etagerne midt i bygningen.

Facaderne er dækket af lyse, gule tegl, der sammen med de enkle former giver bygningen en robust karakter. Stueetagen er muret på stedet, mens resten af facaderne er opbygget af seks meter brede, præfabrikerede elementer, der hver omfatter to vinduesfag. Et gitterværk af mursten, trukket en anelse frem, markerer hvert fag. Disse rammer gør facaderne til fine relieffer, og da de kaster smalle skygger, tjener de desuden til at skjule murværkets dilatationsfuger. Enkelte dobbelthøjde loggiaer bryder fagenes stramme takt. »De er inspireret af

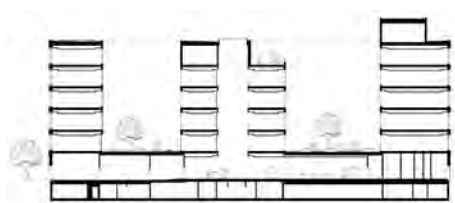
gamle pakhuse, hvor store åbninger blev brugt til at bringe varer ind og ud,« forklarer Kim Risager, Market Director og partner i Arkitema.

Muren inden for rammerne står i ½-stensforbandt af D71 med en lys fuger, der tilsammen giver et roligt udtryk. Vinduerne er i hvert fag forskudt fra midten og placeret dybt i muren, men forbundet til facadens yderste plan af to skrå afskæringer i forskellige vinkler. En dyb sælbænk, muret i Kolumba-stenen K71, strækker sig i hele fagets bredde. Kim Risager fortæller: »De smukke sten har masser af tekstur, stofflighed og farvespil. Og murstenene patinerer flot i mødet med omgivelserne. På den måde lægger Orienthuset sig i forlængelse af traditionen for ydmyge, gedigne murstenshuse.«

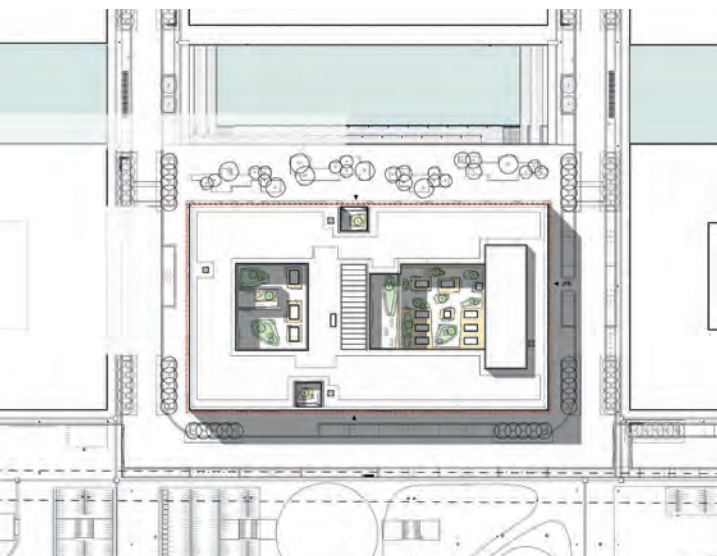
Det komplicerede murværk har nødvendiggjort tilskæring af murstenene med op til 96 forskellige beskæringer i

Orienthuset følger sig stilfærdigt til det tætte bybillede, som i disse år vokser frem i Nordhavn. Gaden peger ned mod metroens højbane og videre ud i Orientbassinet og Øresund.

Murstenene følger stofflighed og varme til den stringente facadekomposition. De mange fremspring og skrå afskæringer i forskellige vinkler gør facaden til et relief, der fanger lyset og danner fine skyggevirkninger.



Tværsnit



Situationsplan



Facaderne er opbygget af gentagne elementer, der nogle få steder brydes af dobbelthøje loggiaer. Enkelheden og brugen af de lyse, gule mursten giver bygningen en robust karakter i tråd med de traditionelle, murede huse, man finder i de øbenhavnske havneområder.

et enkelt facadeelement. Et arbejde, der har fundet sted på elementfabrikken CRH Concrete. Kim Risager fortæller: »Ved traditionelt murstensarbejde står mureren på et stillads og skal have det hele til at fungere i lodret tilstand. Når man bruger teglelementer, kan man lege lidt mere med stenene, fordi de bliver lagt indendørs på en vandret flade, som først rejses, når mørtlen er størknet. Det er et konditorarbejde.«

Facadeelementerne er fremstillet på elementfabrikken CRH Concrete og er muret i vandret position. De enkelte elementer omfatter op til 96 forskellige tilskæringer af murstenene.



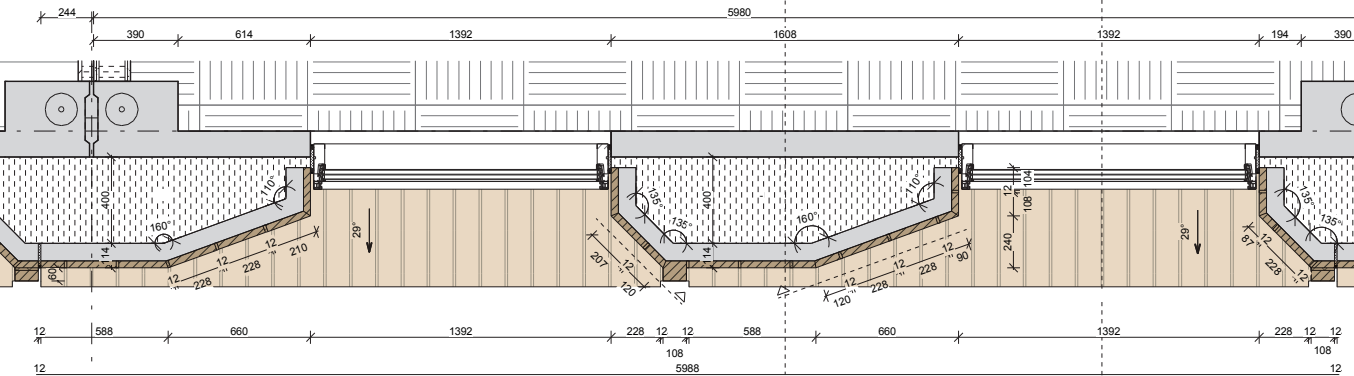
Orienthuset, København

Bygherre: AP Pension Ejendomme
Arkitekt: Arkitema
Landskabsarkitekt: Arkitema
Totalentreprise: 5E Byg
Ingeniør: Niras
Elementer: CRH Concrete
Opført: 2023
Sten: D71 DNF, K71
Tekst: Martin Søberg, ph.d., arkitekturhistoriker
Foto: Anders Sune Berg

De præfabrikerede facadeelementer er seks meter brede og omfatter hver to vinduesfag. En fremtrukken ramme markerer hvert fag og tjener desuden til at sløre dilatationsfugerne. Såløbene er udført i K71.



»Ved traditionelt murstensarbejde står mureren på et stillads og skal have det hele til at fungere i lodret tilstand. Når man bruger teglelementer, kan man lege lidt mere med stenene, fordi de bliver lagt indendørs på en vandret flade, som først rejses, når mørtlen er størknet. Det er et konditorarbejde.«
Kim Risager, Market Director, partner, Arkitema





Østre Landsret er del af det tætte bymiljø på Trælstholmen i Nordhavn. I baggrunden skimtes Svanemølleværket i røde mursten.

Retsbygningens tre nederste etager er offentligt tilgængelige og rummer blandt andet retssalene, mens de øverste to indeholder kontorer, bibliotek og andre faciliteter til dommerne.



Facadens sribede murværk understreger den besøgendes bevægelse hen mod hovedindgangen, der vender ud mod Østre Landsrets Plads. Det vandrette relief gentages i de skrå indskæringer ved vinduerne.

»Den lyse D91 er en fantastisk flot sten, og stenenes kvalitet er vedvarende. Bygningens aptering kan være ændret om 50 år, men murstenene er der ingen, der piller ned.«
Merete Alder, arkitekt, Henning Larsen



Et kig over vandet mod vest med metro, Orienthuset og Østre Landsret længst væk.



Bygningen fremstår som en solid klump, der signalerer stabilitet. De dobbelthøje piller ved indgangspartiet ud mod pladsen tilføjer et klassisk anstrøg, som en hilsen til traditionelle retsbygningers arkitektur.



Alvor og åbenhed

IKLÆDT TEGL I LYSE GRÅTONER UDTRYKKER ØSTRE LANDSRET SERIØSITET OG KVALITET, EN VÆRDIG RAMME OM RETTENS MAGTUDØVELSE OG OM STORE FØLELSER. BYGNINGEN ÅBNER SIG PÅ SAMME TID FOR OFFENTLIGHEDEN OG INDFANGER DET SÆRLIGE, REFLEKSFULDE LYS I NORDHAVN.

Østre Landsret, der er appelinstans for byretterne øst for Lillebælt, lå tidligere i et 1700-tals barokpalæ i Bredgade, centralt i København. En bygning, der oprindeligt var opført som operahus, men siden blev brugt som kaserne, søakademi og midlertidig Rigsdag. Det gamle, lidt kringlede hus fungerede imidlertid ikke optimalt som moderne retsbygning, hvor der ikke må opstå utilsigtede møder mellem dommere og anklagede, og hvor sikkerheden i det hele taget skal være i orden.

Den nye Østre Landsret, tegnet af arkitektkontoret Henning Larsen, ligger på Trælsthølen i Nordhavn, hvor mange bevarede havnebygninger endnu sætter deres præg på området, ikke mindst i kraft af deres store, industrielle skala og gedigne materialer. Østre Landsret fremstår tilsvarende som en solid klump med stofligt virkende teglfacader i lighed med de historiske nabobygninger.

»Østre Landsret skal afspejle kvalitet og soliditet, at det er en institution, man kan stole på. Samtidig skal bygningen være åben og favnende, så man tør komme ind og føler sig tryk,« forklarer arkitekt Merete Alder fra Henning Larsen. Mange forestiller sig en retsbygning som et monumentalt hus med store søjler eller pilastre som på palæet i Bredgade: »Vores tilgang handlede om stedet og om genkendelighed både i forhold til søjlemotivet med markante piller i indgangspartiet ud til forpladsen og i forhold til materialiteten. I Bredgade havde man et fint teglstensmønster, og lige i nærheden ligger Svanemølleværket, et stort, kubisk murstensbyggeri.«

Bygningen er arbejdsplads for dommerne og andet personale og samtidig et offentligt hus som del af Danmarks Domstole, den tredje statsmagt. Dette dobbelte program var betingende for disponeringen af de enkelte etager: På de to øverste hersker den faglige fordybelse, her er kontorer, bibliotek, møderum og kantine. De nederste tre etager er derimod åbne for offentligheden. Som besøgende ankommer man fra en grøn plads foran indgangen til en lys forhal, hvorfra der er udsigt til havnen og til en kanal, der spejler lyset og bringer vandet tæt på. Parallelt med kanalen ligger en offentligt tilgængelig café. Fra forhallen bevæger man sig ind i et højt atrium med adgang til retssale i forskellige størrelser, den største på 323 m² og de mindste på ca. 100 m². Atriet og salene er forbundet via trapper og brede balkoner, der også fungerer som ventearealer og giver mulighed for diskret samtale.

Langs facaden løber der gange, som sikrer, at dommerne og andet personale diskret kan bevæge sig til og fra retssalene uden at møde offentligheden. Gangene er forbundet til de to øverste etager via trappe- og elevatorkerner og giver desuden adgang til voteringsrum for dommere og lægdommere. Gangene fungerer desuden som en belyningszone, idet dagslyset via facadens store vinduer passerer herigennem og videre ind i retssalene, men uden at man udefra kan se ind i salene. Flere steder brydes bygningens store volumen af terrasser, hvorfra man kan trække frisk luft og nyde et kig til havnen.

»Bygningen er som en blok, et teglstensvolumen,« fortæller Merete Alder. »Gennemgående, konstruktive linjer i facaden fra top til bund giver ro, og hvor man går ind, trækker facaden sig tilbage som en velkomst. Vi har leget med, hvor meget vi åbner op, og skaber dermed et spil i facaden.« Vinduerne er forsænkede i forhold til facadeplanet, som om de var skåret ud af blokken. De skrå sniitflade er fremhævet af sribede murstensrelieffer, hvor hvert andet skifte er forskudt nogle centimeter. Reliefferne fanger vekslende lysforhold og kaster fine skygge. »Teglstenen er lokalt forankret, og der er noget gedigent over et muret byggeri,« siger Merete Alder. »Den lyse D91 er en fantastisk flot sten, og stenedes kvalitet er vedvarende. Bygningens aptering kan være ændret om 50 år, men murstenene er der ingen, der piller ned.«

Østre Landsret, København

Bygherre: Bygningsstyrelsen

Arkitekt og landskab: Henning Larsen

OPP-leverandør: Velliv

Entreprenør: A. Enggaard

Ingeniør: Norconsult

Opført: 2022

Sten: D91 DNF

Tekst: Martin Søberg, ph.d., arkitekturhistoriker

Foto: Anders Sune Berg

Vinduerne er forsænket i forhold til facadeplanet, som om åbningerne er skåret ud af murstensklumpen. Refleksionerne fra vandet i den kanal, der gennemskærer Trælsthølen, bringer liv til facaden og fremhæver reliefvirkningerne.



Med det store, nye kompleks er der skabt kompositioner, der på én gang er nutidige, abstrakte og enkle. Og som samtidigt harmonerer i skala, materialer og i rige tegldetaljer med de omgivende 1900-tals bygninger.

Murværk som byens forbandt

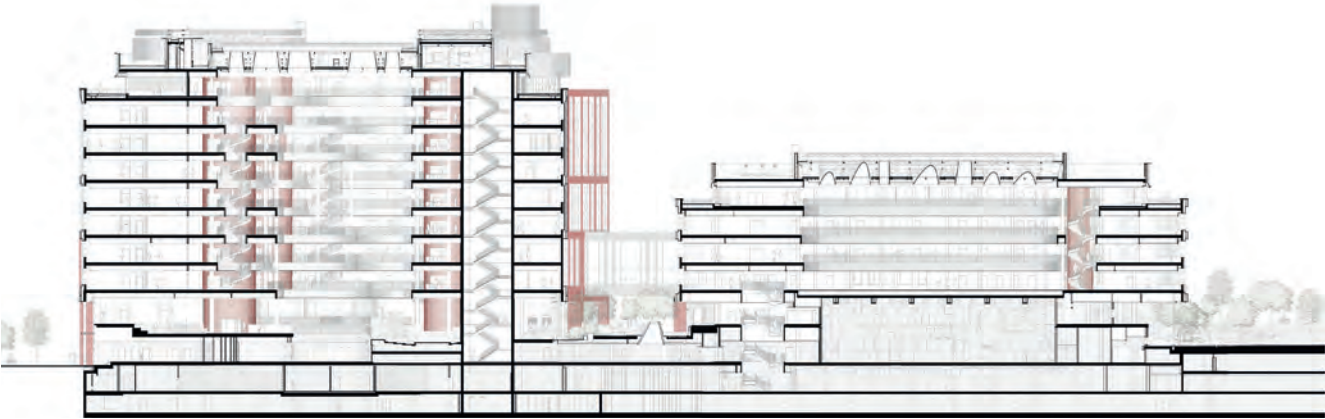
MIDT I KØBENHAVN HAR LUNDGAARD & TRANBERG ARKITEKTER KNYTTET TO BYDELE SAMMEN GENNEM BEARBEJDNING AF MASSE OG RUM OG MESTERLIG DETALJERING.

Det danske arkitektfirma Lundgaard & Tranberg er verdenskendt for sit brug af nye og avancerede metoder til at skabe skulpturelle byggerier med offentlige rum, der fremstår som naturlige landskaber, som fx Axel Towers, SEB Bank & Pension samt Copenhagen Plant Science Centre. Tegnestuens nye domicil for Danske Bank fortsætter denne signaturpraksis, men her har arkitekterne desuden benyttet et markant førindustrielt materiale – mursten fra Petersen Tegl – til at lukke et mangeårigt hul i Københavns bymæssige struktur mellem den historiske bymidte og industriområdet bag Hovedbanegården. I stedet for at efterligne facaderne på de historiske, murede bygninger på begge sider af Bernstorffsgade – den trafikale, der adskiller de to bydele – har arkitekterne skabt abstrakte kompositioner af masse og rumlighed, som harmonerer med de ældre bygningers skala, materiale og variation i tegldetaljer. Med et byggeri af entydigt nutidig karakter har de dermed videreført Københavns traditionelle mønster af lukkede karréer.

Ud fra et ønske om godt medborgerskab har arkitekterne delt Danske Banks hovedsæde op i to blokke med hver sit indhold – henholdsvis ledelse og finansiell handel – som spejler bredden af de ældre bygninger på den anden side af gaden. I åbningerne mellem de to bygninger og den tilstødende Centralpostbygning fra 1914, som nu fungerer som hotel, fortsætter højtliggende byrum med trappetrin sigtelinjen fra gaderne bag Bernstorffsgade og fører fodgængere op til et plateau med udsyn over baneterrænet. I begge bygninger opløser enkelt- eller dobbelthøje glasvægge langs gaderne, pladserne og plateauet indtrykket af en privat enklave og byder forbipasserende indenfor i bagerbutikker og cafeer, som er åbne for offentligheden. Højere oppe er de varierede åbninger i teglfacaden udfyldt med aluminiumsindrammede vinduer, der afspejler bygningens struktur, som også markeres af dobbelte betonsøjler langs fortovet. Mens den relativt lave handelsbygning fremstår som en udfyldning af husrækken, indtager den højere ledelsesbygning en prominent hjørnegrund og spiller en symbolsk rolle i komplekset, som arkitekto-

nisk betones gennem sirlig detaljering. Trods deres forskellige karakter er begge bygninger indrammet af lyriske placeringer af piller og pilastre, som ophæver en simpel sammenhæng mellem konstruktion og facade. Umiddelbart over butikkernes glasfacader indrammes pillerne mellem vinduesåbningerne af fremskudte teglpilastre, som modsvarer søjleparrene i gadeniveau. I ledelsesbygningen videreføres yderligere pilastre på tværs af vinduerne i uregelmæssige intervaller. Også det giver mindelser om en traditionel beletage og fremhæver bygningens ophøjede status. I udvalgte placeringer på begge bygninger videreføres de fremskudte pilastre ned til fortovet og skaber en effekt af sammenhæng og variation, som er afgørende i et bymiljø.

Længere oppe ad facaderne er vinduesåbningerne opdelt af dekorative piller, som er frit arrangeret i synkoperede rytmer, som løsrevne noder på et nodeark. I den øverste del af ledelsesbygningen øger kombinationen af snævre åbninger og dekorative piller de øverste etagers visuelle tyngde. Det giver associationer til historiske, murede facader og under-



Situationsplan

Snit gennem ledelsesbygningen og den finansielle handelsbygning



Hovedindgangen i ledelsesbygningens nordlige hjørne fører ind til et imponerende atrium, hvor man ledes op ad brede, landskabelige trapper. Cirkulære ovenlys i fle e størrelser lader dagslyset sive ned i rummet.



Hele facaden er beklædt med røde mursten inkl. de vandrette brystningsbånd, de lodrette piller for hver 6. meter og de sekundære, lodrette poster. Hovedproportioneringen er yderligere inddelt af et ramme-motiv udført i mørkebrunt, anodiseret aluminium, som spænder over op til tre etager af gangen.

Mellem de to bygninger mod Bernstorffsgade er der skabt et kileformet, offentligt rum, hvor et trappeanlæg inviterer fodgængere op til et plateau og videre rundt til en plads, der senere i år vil blive indrettet med planter, bænke og borde. De bagvedliggende tårne med lejligheder vil stå færdige i år.





Umiddelbart over stueetagens glasfacader indrammes pillerne mellem vinduesåbningerne af fremskudte pilastre i én specialstens bredde, der står på kraftige, rugbrødsformede specialsten. Alt murværk er udført som blank mur i løberforbandt 2 med halve- og kvartstensspring. Murværket, der udelukkende er udført i specialsten, er opmuret i én arbejdsgang. Fuger er tilbagetrukket 12 mm under opmuringen.

Hjørner er udført med en opmuret reces med et tilbagespring i facaden på 228 mm (1 sten). Æt ud af bygningernes i alt 11 hjørner er 90 grader, hvorfor teglværket fremstillede 10 hjørnespecialsten i varierende vinkler.



*»Lundgaard & Tranbergs byggeri i Bernstorffsgade minder os om, at tegl er et grundlæggende tidløst materiale, som kan tilpasse sig forskellige projekter og formidle arkitektonisk poesi på ethvert sprog.«
Michael Sheridan, Dr.arch., forfatter*

De to bygninger, der udgør Danske Banks nye HQ, følger sig harmonisk ind blandt de omgivende bygningsvolumener inkl. det naboliggende hovedkvarter for SEB, indviet i 2010 og ligeledes tegnet af Lundgaard & Tranberg.



Kunsten at få det svære til at se enkelt ud

MICHAEL KVIST, ARKITEKT OG PARTNER, OG MORTEN SMITH SØRENSEN, BYGNINGSKONSTRUKTØR, BEGGE HOS LUNDGAARD & TRANBERG, OM ARBEJDET MED UDFORMNING AF MURVÆRKET I DANSKE BANKS NYE HOVEDSÆDE I KØBENHAVN.

Opgaven

Danske Bank indgår i Postbyens randbebyggelse, som skaber overgang til de gamle, klassiske, murede karréer, som Indre By består af. Det stod ret hurtigt klart, at det skulle være leret og teglet, der som materiale og karakteristika skulle danne rammen om det nye domicil. Danske Bank så teglmaterialet som et historisk fundament og en måde at blive en forankret del af byen på. Teglfacaden signalerer endvidere tyngde og troværdighed.

Bygningskonstruktør Morten Smith og arkitekt og partner Michael Kvist havde et meget tæt samarbejde med Torben Schmidt fra Petersen Tegl under hele forløbet med projektering af de mange, komplicerede tegldetaljer og fremstilling af specialsten.

streger murværkets ikke-bærende rolle. Ved nærmere eftersyn afsløres stoflige flader, der minder om traditionelt muret byggeri. I samarbejde med Petersen Tegl har arkitekterne udviklet en lang række specialsten og anvendt et særligt forbandt med trykkede fuger, som markerer de enkelte sten og skaber et levende og foranderligt skygespil. Efterhånden som facaderne ældes i vind og vejr, og fugerne bliver mørkere, vil de skarpe kanter gradvist opblødes, og bygningerne vil fremstå med en patina af permanens.

Ved at indarbejde en bymæssig ambition i designet af Danske Banks nye domicil har Lundgaard & Tranberg opnået at forene private interesser med offentlighedens oplevelse af byggeriet. Det instrument, der formidler denne forening, er det præcise murværk, som spiller en todelt rolle afhængigt af afstanden, på samme tid urban fernis og stoflig overflade. I de forstand viderefører det nye hovedsæde den historiske tradition for bymæssigt byggeri, der spiller en både symbolsk og sanselig rolle, samtidigt med at de abstrakte facader afspejler radikale skift i teknologi og æstetik hen over de mellemliggende århundreder. Dermed minder Lundgaard & Tranbergs byggeri i Bernstorffsgade os om, at tegl er et grundlæggende, tidløst materiale, som kan tilpasse sig forskellige projekter og formidle arkitektonisk poesi på ethvert sprog.



I de to nederste etager i begge bygninger opløses facaden i store, horisontale glaspartier. Kun enkelte bærelinjer føres til jorden som teglpiller, mens andre veksles til runde søjlepar i beton. De røde tegl genfindes i pos terminalbygningen fra 1914, nu Hotel Villa Copenhagen til højre i billedet.



Danske Banks hovedsæde, erhvervsdomicil og byrum, København

Bygherre: Danica Pension

Arkitekt: Lundgaard & Tranberg Arkitekter

Totalentreprenør: Per Aarsleff

Ingeniør: COWI

Landskabsarkitekt: Lundgaard & Tranberg Arkitekter, Julie Kirkegaard

Opført: 2015-2023

Sten: D35 DNF, D35 FF, Kolumba F469 og formsten i begge stens type ler

Tekst: Michael Sheridan, Dr. arch., forfatter

Foto: Anders Sune Berg

Foto, interiør, side 13: Hampus Berndtson

Et udvalg af de cirka 35 forskellige specialsten, tegnet af arkitekterne og fremstillet i træforme på teglværket i Broager. Den kvadratiske sten med en cirkulær tud er placeret hver 6. meter under sternkanten og skal sørge for afvanding under meget voldsom nedbør.

Sten

Vores mål var at skabe en bygning, der er nutidig og sig selv, men som samtidigt peger tilbage i tiden. Også her var valg af sten essentielt. Petersens mursten besidder en taktilitet og en iboende patina, hvilket betyder, at det nye murværk kommer til at fremstå tidsløst i sit udtryk. Sortimentet rummer adskillige sten i de rød- og brunlige nuancer, som man finder i de mere end 100 år ældre murstenskarreer på den anden side af Bernstorffsgade og i det naboliggende hotel, opført som Centralpostbygning i 1912.

Oprindeligt overvejede vi den klinkebrændte D48. Men i processen ændrede vi til D35, som er mere nedtonet og derfor i højere grad underordner sig det meget raffinede murværk. Samtidigt rummer D35 et subtilt farvespil fra sten til sten, men også inden for samme sten, der gør den interessant.

Formsten

Danske Bank er et eksempel på et skalmuret hus, der opfattes traditionelt og enkelt, men som på samme tid er kompliceret. Vi udformede facaderne med en række murede detaljer, som man sjældent møder i dag, og som vi gav et nutidigt udtryk: tilbagetrækninger, fremspring, relieffer, søjler, gesimser, konsoller, sålbænke og false. Murværket krævede en mock-up i 1:1 og meget omfattende detaljering for at kunne udføres

rigtigt. Fra begyndelsen havde vi ikke indtænkt sten i særlige formater, men som projekteringen skred frem, blev specialsten en væsentlig del af murværket. I alt tegnede vi cirka 35 forskellige formsten, inkl. ni varieret vinklede hjørneste, teglnoter, falsesten og en tudsten. Da Petersen fremstiller stenene i hånden kunne samtlige af de formater, vi tegnede, leveres. De færreste, der betragter facaderne i dag, vil tænke over specialstenene, men de medvirker i høj grad til det helstøbte facadeudtryk.

Samarbejdet

Gennem hele forløbet oplevede vi en udstrakt samarbejdsvilje hos bygherre, entreprenør, ingeniør, murerfirma og teglværk. Og uden alle parter engagement havde det heller ikke kunnet lade sig gøre. Vi var selv aktive i den et år lange opmuringsproces på byggepladsen. I så kompliceret murerarbejde er fejl uomgængelige, og det var en kæmpehjælp, at Petersen Tegl var i stand til at levere nye specialsten meget hurtigt, når vi behøvede dem. Og så var det fantastisk, at teglværket navngav specialstenene identisk med stenene på vores tegninger. Når vi stod på byggepladsen og murede et J-hjørne, og der lå G-sten på stilladset, var det nemt at sige: Stop! Vi kører ned og finder J-stenene! – endnu en del ved den håndlavede produktion.

Arkitekter og Petersen Tegl mødtes til en samtale i teglværkets Studio i København.





Den forsænkede have på bagsiden af huset er belagt med travertin og beplantet med slanke birketræer og firkantede hæk. Foto: © Simon Menges



Husets genbo, det neoklassiske Brompton Oratory, tegnet af arkitekt Herbert Gribble og indviet i 1884.

Byhuset på Cottage Place, udført med en formel og symmetrisk, palazzo-inspireret facade. Loggiaer udgør en privatlivsbuffer til huset, der som et traditionelt palazzo er indrettet med de primære opholdsrum på 1. sal, piano nobile.

Mere palazzo end byhus

PÅ TRODS AF SIN MONUMENTALITET FREMSTÅR DET LUKSURIØSE, PRIVATE HJEM I KENSINGTON IKKE SOM EN INTROSPEKTIV FÆSTNING. TVÆRTIMOD UDVISKER DETS SEMI-ÅBNE, SEMI-PRIVATE RUM HUSETS GRÆNSER.

Det kan være udfordrende at bygge et moderne hus i Londons Kensington-kvarter, omgivet af vigtige historiske bygninger, som f.eks. Brompton Oratorium. Men David Chipperfield, den seneste modtager af Pritzker-prisen, har formet sin karriere omkring en frugtbar dialog med fortiden, især efter hans berømte transformation af Berlin Neues Museum.

Det private hjem, David Chipperfield Architects London har tegnet i Kensington, indtager elegant sin plads i hjertet af det historiske London. Ligesom mange af tegnestuens øvrige bygninger viser det, at moderne arkitektur beriges ved ideen om kontinuitet: Man opfinder ikke ny arkitektur hver dag, men følger allerede eksisterende spor.

I Kensingtonboligen kommer kontinuiteten eksempelvis til udtryk i brugen af materialer, i dette tilfælde mursten, der er fremherskende i de nærliggende rækkehuse på Brompton Square. Holy Trinity-kirken, få meter nede ad Cottage Place, er ligeledes bygget af mursten. I boligen er der anvendt travertin på gulvene, både indendøre og til loggiaerne, og betonoverligger med stentilslag er synlige i facaden, alle materialer, der henviser til Brompton Oratoriums Portland-sten.

Der skabes ligeledes kontinuitet via søjlemotivet, som også optræder på oratoriets frontfacade. Søjler anvendes her for at udtrykke en vis klassisk monumentalitet. Der er ingen tvivl om, at dette hus er mere et palazzo end et byhus.

Ved indgangen bliver vi mødt af en enkelt søjle, relativ kraftig og lav, hvilket giver foyeren et nærmest arkaisk udtryk. Gennem loggiaen og foyeren tager vi en bred trappe op til første sal, piano nobile, hvor vi finder de vigtigste stuer og køkkenområdet. Som det ville passe sig for et klassisk italiensk palazzo, har det repræsentative område af huset meget højere til loftet end de øvrige etager.

Næsten halvdelen af huset ligger under jorden for at akkommodere det ambitiøse program, som krævede en spa med swimmingpool og en biograf. På bagsiden af huset er der en nedsænket gårdhave, som måske er en udvidet version af den meget typiske serviceindgang på forsiden af byhusene i mange af Londons gamle kvarterer. Men her er det et større rum anlagt bagtil, en dejlig have med birketræer, som tillader at gæsteværelserne i den første kælder nyder naturligt lys.

Eftersom frontfacaden er synlig på afstand, har arkitekterne brugt skulpturelle virkemidler for at bryde og artikulere det store murstensmassiv. Det ses for eksempel ved nedterrasseringen af volumen fra forside til bagside, den ovennævnte udgravede gårdhave og loggiaerne, der gradvist, fra stuen til anden etage, sørger for rigeligt dagslys.

Når man fra gaden nærmer sig huset, træder de rige variationer og teksten i de vandstrøgne mursten i karakter. Det samme gælder rækværkernes minutøse



Nedre etage under terræn



Øvre etage under terræn



Stueetage



1. sal



2. sal

Søjlerne på 1. og 2. sals loggiaer stiger opad i antal og aftager i diameter. Den lave søjle i stueetagen markerer indgangspartiet. Søjlerne er bygget af rundede specialsten produceret i hånden på teglværket.

Der hersker en zen-stemning i det ultraenkle pool-område med belægning af travertin og lofter og vægge beklædt med lister af obeche-træ. Foto: © Simon Menges



Privatbolig, Kensington, London, UK

Bygherre: Hill Spink Ltd.
Arkitekt: David Chipperfield A chitects London
Entreprenør: Cottage PL LLP
Ingeniør: Hannaford Upright
Opført: 2008
Sten: D71 DNF, specialsten til søjler
Tekst: Nathan Romero, arkitekt MAA og forfatter
Foto: Philip Vile, Simon Menges



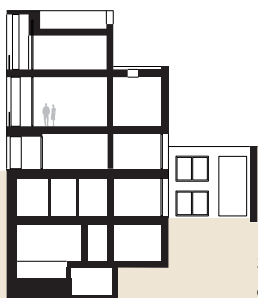
Huset, der vender ud til en park, er omgivet af murstensbygninger inkl. det naboliggende garageanlæg i London stock bricks.

»Vi ønskede murværk med et monolitisk udtryk og en lys gul sten med en håndlavet kvalitet og valgte derfor D71 i Hamborg-format lagt i krydsforbandt. Vi brugte megen tid på at finde en mørtelfarve, der matchede murstensens nuancer.«
Sebastian Drewes, arkitekt,
David Chipperfield Architects London

bronzearbejde: Ud over deres funktion bliver de til et sart slør, der mister densitet lige foran søjlerne, så disse opfattes i deres fulde proportioner.

På trods af sin monumentalitet, dikteret af dets omgivelser, er dette luksuriøse hus ikke en introspektiv fæstning, tværtimod. Det har semi-åbne, semi-private rum, der udvisker husets grænser. Loggiaerne beriger og udvider brugsmulighederne af huset, så udsigten mod oratoriet kan nydes både indefra og udefra på de øverste etager. På bagsiden af huset tillader den nedsænkede have endnu en udendørsoplevelse.

Den måde, hvorpå huset opnår den nødvendige tyngde og tilstedeværelse for at møde oratoriet og kirken, og den måde, hvorpå det mindsker sin volumen mod nord for ikke at skygge for de tilstødende huse, kommunikerer noget til os. Nemlig en omsorgsfuld og civiliseret indstilling, som jeg er fristet til at kalde gode manerer, hvis bygninger kunne have noget sådan.



Snit gennem The Brompton Oratory og det private hus på Cottage Place.





Norra Furuholmen i Åbolands Skærgård imødekom bygherrens krav om, at topografien skulle yde læ til huset, og at det skulle være muligt at lægge til med en båd.

Længen med fællesrum afsluttes med en spisetue med store glasarealer mod nord, øst og syd. Fraværet af gulvlister giver oplevelsen af, at rummet står åbent ud til landskabet. Endevæggen, udført i D71, har indbygget pejs og bænke i samme sten.



Det er, som om naturen har ført blyanten

DET VAR PROJEKTETS PRÆMIS, ET FRITIDSHUS I DEN FINSKE SKÆRGÅRD, AT GRUNDEN SKULLE SKÅNES MAKSIMALT. RESULTATET ER FEM TRÆBEKLÆDTE VOLUMENER, DER KRAVLER OP OG NED AD KLIPPERNE, OG SOM I USÆDVANLIG GRAD BRINGER VÆRTER OG GÆSTER HELT TÆT PÅ HAV, KLIPPER OG VEGETATION.

Bygherren gik en utraditionel vej, da han skulle have tegnet et fritidshus på sin private 43.000 m² store ø, Norra Furuholmen, i den finske skærgård. Han ville gerne give nogle næsten færdiguddannede arkitekter chancen og henvendte sig derfor til Aalto-universitetet i Espoo, hvor han fik iværksat en indbud konkurrence blandt en gruppe af studerende.

Norra Furuholmen ligger i den betagende smukke Åbolands Skærgård cirka 150 km sydvest for Helsinki. Ifølge programmet skulle huset være 400 m² stort, rumme 22 sovepladser og give både værter og gæster mulighed for privatliv. Huset skulle indpasses nænsomt på den kuperede grund og placeres, så det knap var synligt for forbipasserende sejlbåde og kanoer.

Gustav Jerlvall Jeppsson og Sarita Poptani, dengang studerende på henholdsvis arkitektskolen i København og Aalto-universitetet i Helsinki, brugte sommeren 2015 på at løse opgaven sammen – og vandt.

De to besluttede den ufravigelige præmis, at naturen skulle skånes maksimalt. Holdningen er en vogue, men det er sjældent at møde et byggeri, hvor det, som på Norra Furuholmen, er lykkedes.

»Det kantede svømmebassin er nedsænket i klipperne, men derudover er der ikke hugget i granitfjeldet nogen steder,« fortæller Gustav Jerlvall Jeppsson

»Løsningen var at bryde huset op i fem volumener, som individuelt følger terrænet. På den måde går man op og ned ad klipperne, også når man bevæger sig indenfor.«

»Med dette greb kunne vi undgå indendørs gange. Man må ud på træterrasserne, der binder enhederne sammen, for

at komme fra det ene hus til det andet. Nærheden til naturen er vigtigere end tørre sko.«

Huset har ingen hoveddør, og man kommer rundt ved at følge en delvis træbelagt klippesti, der løber skiftevis på den ene og den anden side af anlægget. Mellem husene er der opstået varieret formede opholdssteder, der alle er orienteret forskelligt mht. sol og udsigt. På øens syd- og nordkyst er der opført henholdsvis et strandhus og en sauna, hvis panorama-vindue giver udsigt til solnedgangen over Østersøen.

Hovedhuset strækker sig over tre niveauer og rummer opholdsstue, køkken og øverst den rummelige spiseafdeling. Værelser, alle med eget bad, et kontor og et motionsrum, er fordelt i de øvrige huse. Store glasarealer fra gulv til loft i alle rum ophæver forskellen mellem inde og ude og er ideelt placeret i forhold til de bedste views.

For at underspille det arkitektoniske udtryk følger taghældningerne på fiere huse konsekvent terrænets topografi. Hovedhusets tag er udført med en stejlere hældning for at give plads til et soveværelse øverst blandt trækroneerne.

Der er anvendt få og udelukkende naturlige materialer. Udvendig beklædning er lærk. Døre og vinduer er i fyr. Køkkenbord og gulve i badeværelser er lokal granit. Gulvbrædder er massiv eg.

Helt fra begyndelsen var mursten tænkt ind i projektet på flere måder, blandt andet er de med til at udviske overgangen mellem inde og ude. En udendørs og tre indendørs pejse samt flere vægge inklusive den bærende med indbygget bænke mellem opholdsstue og køkken er muret op i D71 i Flensborg-format.

Mod syd skærmes huset af en 11 meter lang, knækket mur, der optager terrænforskel og fungerer som plantekasse for krydderurter. »Vi lod muren udføre med mønstre, som skaber et lys- og skyggespil. I naturen finder man sjældent helt glatte overflader, og i kraft af sin struktur tilpasses muren til terrænet, og den opleves ikke så hård, som en glat mur ville.«

Valg af mursten blev truffet tidligt. »På arkitektskolens materialebibliotek i København fandt jeg sten i Flensborg-format fra Petersen Tegl, og vi besluttede, at det smalle format var rigtigt. Vi bestilte flere farveprøver, og valget faldt på D71. Den hvidgule tegl står meget smukt sammen med de hvidmalede vægge og forskellige toner i interiørets lyse træ. Og udenfor falder den hvidgule tegl lige så harmonisk sammen med klipper, lyng og fyrretræer.«

Fritidsbolig, Norra Furuholmen, Åbolands Skærgård, Finland

Bygherre: Privat

Arkitekt: Gustav Jerlvall Jeppsson

i dag STRÅ arkitekter, og arkitekt Sarita Poptani

Tømrer: Byggnadsfirma Jerler Jensen

Færdiggjort: 2020

Sten: D71 FF

Tekst: Ida Præstegaard, cand.arch.

Foto: Thurston Empson



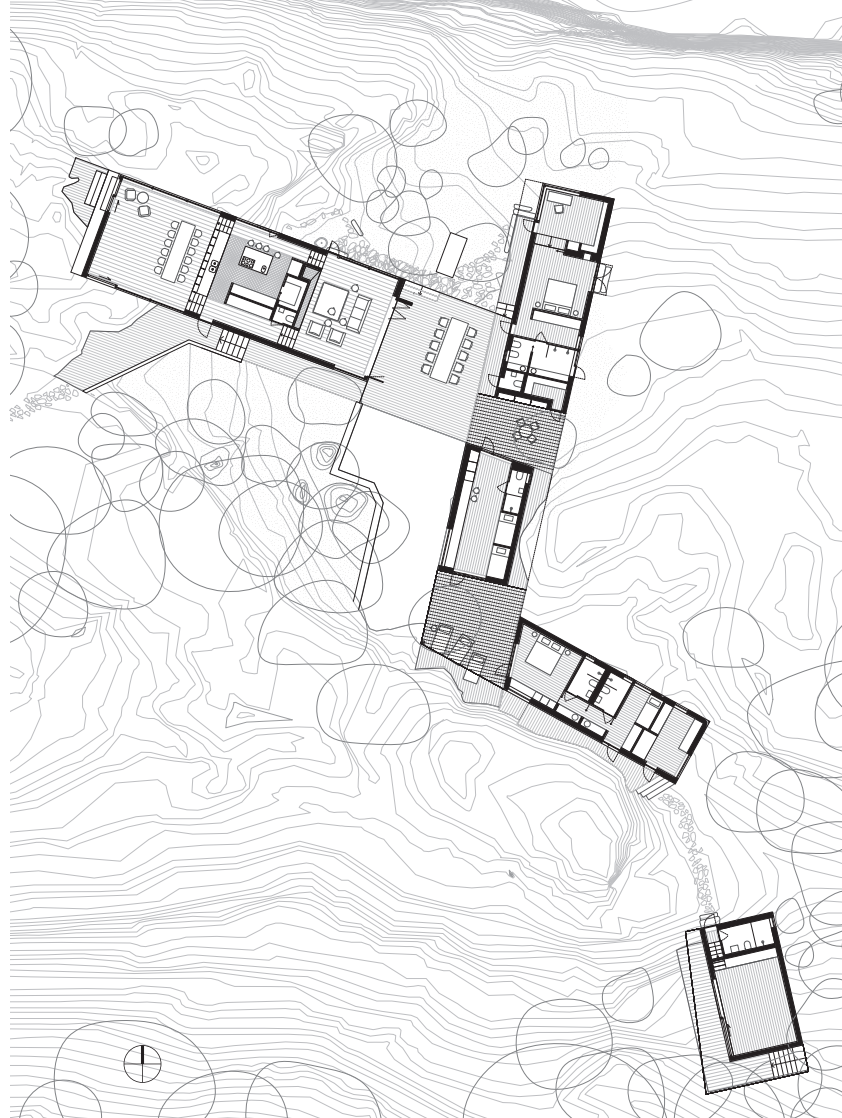
Huset er udvendigt beklædt med lærketræ, patineret i grålige toner, som blander smukt ind med de grå klipper og fyr- og birkestammer.



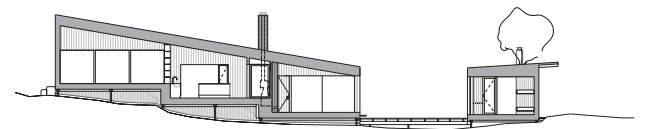
Huset har indbyggede, murede pejse i stue, kontor og masterbedroom, hvor muren i sidstnævnte er udført med dekorative huller til udluftning af pejsen.

»Helt fra begyndelsen var mursten tænkt ind i projektet på flere måder, blandt andet er de med til at udviske overgangen mellem inde og ude. Det smalle Flensborg-format viste sig at være det rigtige.«
Gustav Jerlvall Jeppsson, arkitekt

På hver side af den murede væg i spisesstuen starter to trappeløb i eg, der leder op til køkkenet og videre derfra til stuen, der vender ud til en af de mange terrasser.



Situationsplan



Snit

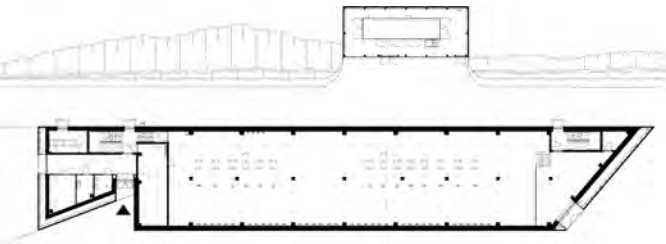
En lang, knækket mur mod syd er udført med et mønster af fremtrukne kopper. Muren optager terrænforskelle og fungerer tillige som plantekasse for krydderurter.





Den nye transformatorstation føjer sig til det eksisterende elforsyningsanlæg. Formgivning og materialevalg er inspireret af den fredede transformatorstation fra 1947, som ses til venstre, tegnet af Aarne Ervi, en af de vigtigste efterkrigsarkitekter i Finland.

Det næsten flutede mønstermurværk tilføjer facaden struktur. Murstenenes stoflighed og fine farvevariation understreger virkningen.



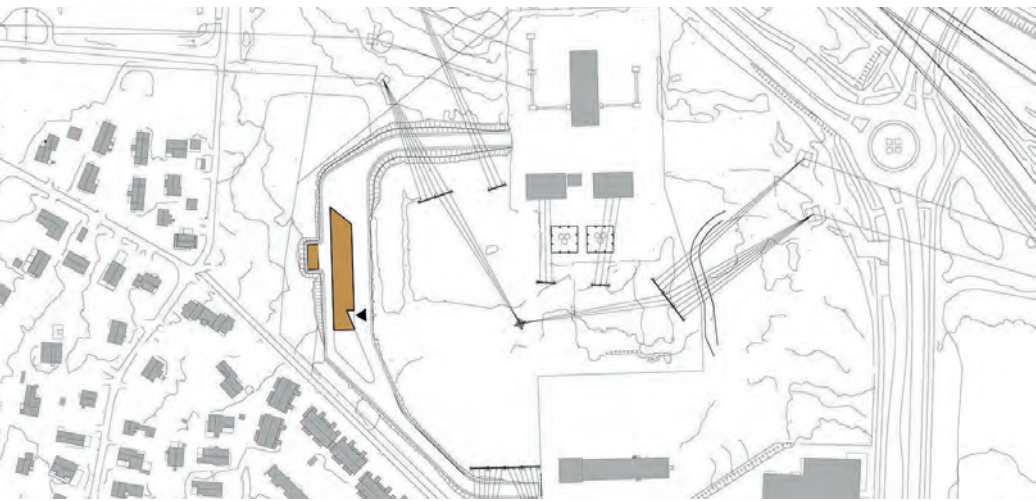
Grundplan



Længdesnit



Tværsnit



Situationsplan



Facaderne er udført med fire slags murværk, der markerer de forskellige dele af bygningen. I stueetagen et rusticeret murværk, mens overetagen står enten i blank mur eller i to forskellige slags mønstermurværk.





Hvert andet skifte er trukket frem i stueetagen, mens murstenene tre og tre danner overetagens perforerede, diagonale mønster.

Facaderne er udført som dobbeltmure med murværket fastgjort til stålrammer og en glasvæg som klimaskærm.



Det komplicerede murværk nødvendiggjorde 13 forskellige typer formsten fremstillet i træforme på teglværket. Udelukkende de elliptiske huller til armeringsjern på stenen i nederste højre hjørne blev skåret i Finland.

Perforeret murværk sørger for dagslys i det dobbelthøje procesrum, hvor det gasisolerede koblingssystem er placeret, men skærmer samtidig for uønskede indkig.



»Vi lavede detaljerede 3D-modeller af hver eneste mursten og brugte 13 forskellige typer specialsten fremstillet i særlige forme. Det var én af årsagerne til, at vi valgte Petersen Tegl, for der findes ikke mange teglværker, der kan tilbyde den slags fleksibilitet.«
Tuomas Kivinen, arkitekt, Virkkunen & Co Architects

Kompleks enkelhed

SOM EN IRREGULÆR ÆSKE AF Tegl LUKKER TAMMISTO TRANSFORMATORSTATION SIG OM SIT KOBLINGSSYSTEM. FACADERNES FIRE SLAGS MURVÆRK FORTÆLLER OM VARIERENDE FUNKTIONER I BYGNINGENS INDRE.

Tammisto Transformatorstation ligger i byen Vantaa i det sydlige Finland, tæt op ad Helsinki og byens lufthavn. En ringvej passerer forbi, og den omkringliggende bebyggelse omfatter boliger og erhverv i vekslende skalaer. Transformatorstationen er del af et større elforsyningsanlæg, som spiller en central rolle for regionen. Anlægget omfatter også en fredet transformatorstation fra 1947 bestående af to volumener i røde mursten, dels et højt tårn, dels en lavere længe, hvilket har inspireret Virkkunen & Co Architects til udformningen af den nye transformatorstation: Bygningen fremstår som et rektangulært volumen, hvor en kile synes at være skudt ind i langsiden, så volumenet deler sig i to.

Det gasisolerede koblingssystem befinder sig i et dobbelt øjt procesrum i det største af de to volumener og står i direkte forbindelse med kontrolrummet i det mindre volumen, hvor der er indrettet midlertidige arbejdspladser, for transformatorstationen er ikke fast bemandet.

Bygningen er opført som en betonkonstruktion af præfabrikerede rammer og paneler, men med facader i fi e forskellige typer murværk. Stueetagen danner et kontinuert, vandret bånd af rusticeret murværk, hvor hver anden sten er trukket frem. Over båndet har det store volumens langsider almindeligt murværk i ½-stens forbandt. På bygningens gavl samt i det mindre volumens østfacade optræder til gengæld et fle tet mønstermurværk med lodrette, diagonalt placerede sprækker. Åbningerne sørger for dagslys i kontrolrummet og for enden af det lange procesrum, men forhindrer samtidig indkig. Det mindre volumens vestfacade har en form for omvendt version af det perforerede murværk, hvor sprækkerne er fyldt ud af tre murstenskopper lagt oven på hinanden.

»Teglet skulle stå i forbindelse med den eksisterende transformatorstations røde farve, men ikke være lige så mørk,« forklarer arkitekt Tuomas Kivinen, partner og CEO i Virkkunen & Co Architects. »Derfor valgte vi D36, der har de rødlige toner, men er lidt lysere, for når vi arbejder med forskellige mønstermurværk, kommer de bedst til syne, når stenen ikke er for mørk.«

»Spændet af toner måtte heller ikke være for stort, for det ville forstyrre virkningen af mønstret. Traditionelt er det murerne, der blander stenene, men Petersen Tegl gør det på fabrikken, og det sikrer et godt resultat. Petersen Tegl er virkelig dygtige til at mikse murstenene, så der ikke opstår uheldige sammensætninger eller pletter. Resultatet bliver en graduering af farverne, men samtidig en sammenhæng.«

De perforerede facader er udført som dobbeltmure, hvor selve murværket er fastgjort til stålrammer. Bagved ligger en glasvæg som klimaskærm, og mellem væggene befinder der sig et smalt mellemrum, som kan bruges til opbevaring eller til teknisk udstyr. I det indre er gulve, vægge og lofter hvide, med undtagelse af overgangen mellem de to bygningsvolumener, hvor betonvæggen er beklædt med murstensflise . »Det er på mange måder en kompleks bygning, og derfor er interiøret abstrakt og næsten immaterielt. Vi har forenklet det og gjort alt hvidt i kontrast til murstenenes varme farve,« siger Tuomas Kivinen.

Foruden den nye transformatorstation har ændringen af anlægget omfattet fjernelse af eksisterende, luftisolerede elmaster, der er erstattet af nye gasisolerede master. Ændringerne frigav plads til at anlægge et englignende landskab mellem bygningerne, hvor overfladevand opsamles i en lille sø. Tæt ved transformatorstationen er der desuden opført en ny reservegenerator, som på tre sider er afskærmet af murede facader samt et lamelværk af cortenstål, hvis farve matcher murstenenes. Betonoverfladerne på to t ansformerbunkere fra 1980'erne er desuden blevet kemisk behandlet, så de nu fremstår i en mørk umbra og dermed bliver del af det samlede anlægs helhed af varme toner.

Den nye transformatorstations kileformer og specielle murværk krævede særlige mursten. Tuomas Kivinen fortæller: »Bygningen omfatter både rette, spidse og stumpe vinkler, adskillige åbninger og forskellige murstensmønstre. Vi lavede detaljerede 3D-modeller af hver eneste mursten og brugte 13 forskellige typer specialsten fremstillet i særlige forme. Det var én af årsagerne til, at vi valgte Petersen Tegl, for der findes ik e mange teglværker, der kan tilbyde den slags fleksibilitet.

Tammisto Transformatorstation, Vantaa, Finland

Bygherre: Fingrid Oyj
Arkitekt: Virkkunen & Co Architects
Entreprenør: RTA-Yhtiöt Oy
Ingeniør: Victor Abramov, AFRY Finland
Opført: 2023
Sten: D36 DNF, 13 specialsten i samme ler
Tekst: Martin Søberg, ph.d., arkitekturhistoriker
Foto: Tuomas Kivinen

»Vi valgte Flensborg-formatet, da det er et unikt format sammenlignet med de traditionelle mursten i Storbritannien. Stenens højde på 40 mm får den til at syne længere, og som resultat fremstår huset mere langstrakt.«
Gregory Phillips, arkitekt

Et essay om mursten

I DET EFTERTRAGTEDE TOTTERIDGE-KVARTER NORD FOR LONDON ER DEN FREMHERSKENDE BOLIGTYPE DEN FRITLIGGENDE EN-FAMILIES BUNGALOW I TO ETAGER. OFTE UDFØRT I ET TRADITIONELT, ARKITEKTONISK FORMSPROG MED KUBISKE PROPORTIONER OG BYGGET I MURSTEN.



Boligen er udformet med henblik på maksimal udnyttelse af grundens orientering. Mod haven sørger store glaspartier i stueetagen og store vinduer på første sal for uhindret udsigt over the Green Belt.

Arkitekterne har designet huset efter en krydsformet plan, der nedbryder volumenet i mindre enheder. På denne måde opnås en mindre skala, og alle rummene får naturligt lys og ventilation og en tættere kontakt med naturen, i dette tilfælde en frodig og varieret have synlig fra alle husets rum.

Fra en asfalteret ankomstgård går vi ned i huset, først til en slags åben forhal, et interessant rum skabt af garagevæggen og huset. Et par trin yderligere ned, og vi står ved hoveddøren. Denne indirekte bufferadgang opbygger forventninger og giver os glimt af interiøret samt en forsmag på den frodige have.

Arkitekterne har fulgt et princip, nemlig at de private, mere lukkede områder er bygget af mursten, mens opholdsrum og soveværelserne er gjort af glas og træ. Eftersom soveværelserne fornuftigvis er placeret på første sal og opholdsrum i stueplan, er både den konstruktive logik og vores intuition udfordret: I det dobbelthøje galleri, for eksempel, ser en meterbred murstensvæg ud til at svæve i luften, og i det hele taget ser det ud, som om den øverste etage svæver over jorden.

Denne ‘luftbårne’ effekt var elsket af mange modernister. Marcel Breuers eller Harry Seidlers huse dukker op i hukkommelsen. For i sit volumen og i sin geometri er dette hus et decideret modernistisk ensemble af vinkelrette mure. Men valget af mursten formår at relatere huset til nabolaget og samtidig ‘humanisere’ det. Murstenen bruges nogle steder på en næsten tekstil-, ikke-strukturel måde. Eksempelvis opnås der en gittereffekt ved brugen af savtandsforbandter i tilbageiggende skifte, som tilføjer vibration og dybde til muren. Det er anvendelse af en af de mest attraktive kvaliteter ved traditionelt murværk: den udtømmelige rigdom af tekstur og relief, som forskellige mursten og forbandter tilbyder arkitekten. Murstenens dekorative udtryk er her nedtonet til en subtil, men effektiv, minimalistisk abstraktion.

Murstenen er også anvendt inde i huset, og det hjælper til med at udviske grænsen mellem inde og ude. I den nordlige stue udgør den store, murede pejs den eneste væg mod vest. Inde i huset, som komplement til de vandstrøgne, grå mursten, finder vi mørkbejdset cede træ på væggene og poleret beton på gulvene.

Andre steder fremkalder murstenen massivitet, som vi ser med de dybe forsænkede vinduer. Dette skyldes energihensyn så man undgår overophedning af rummene mod syd.

Gregory Phillips, arkitekten bag dette hus, taler om et ‘essay om murværk’, hvilket virker passende i betragtning af de forskellige måder, hvorpå murstenen optræder i husets beherskede og minimalistiske æstetik.

Bolig, Totteridge, London, UK

Bygherre: Privat
Arkitekt: Gregory Phillips Architects
Entreprenør: RelicPride
Ingeniør: Heyne Tillett Steel
Opført: 2021
Tekst: Nathan Romero, arkitekt MAA og forfatter
Sten: D51 FF
Foto: Andrew Beasley



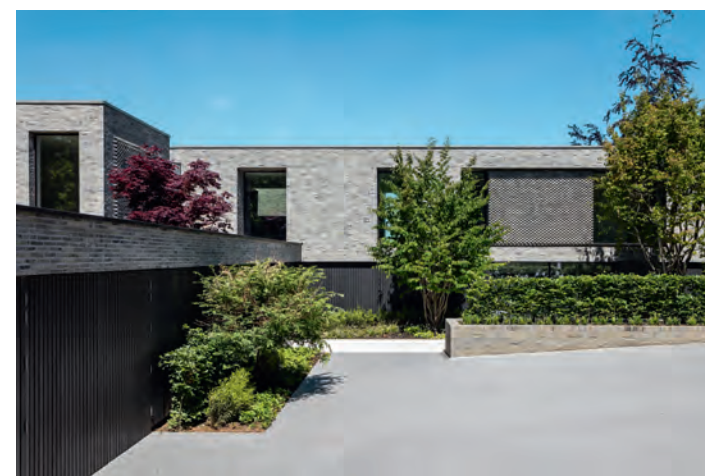
Længdesnit



Første sals plan

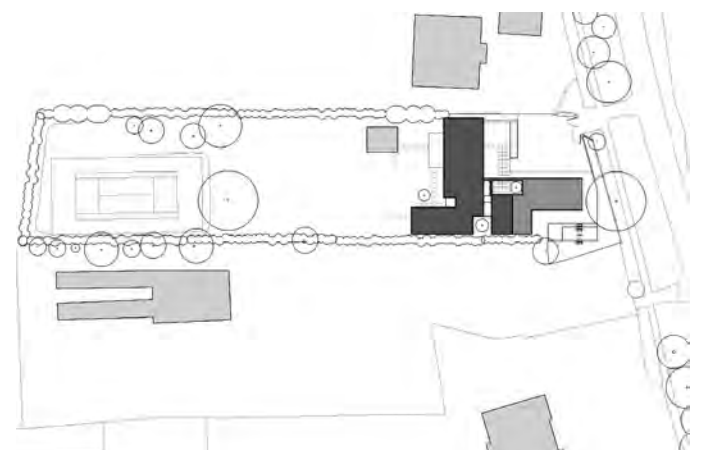


Stueplan



Man passerer garagen, opført i mur for at opnå materialemæssig helhed, på vej mod indgangspartiet, der er centralt placeret i den sydvendte facade.

Arkitektonisk afspejler villaen ikke sine naboer, men materialerne, mursten og træ, går igen. Til facadernes store flader valgte arkitekterne sten i det smalle Flensborg-format i løberforbandt, der suppleres med partier af savtaksmurværk. Stenenes 45-graders placering giver et levende lysspil.



Situationsplan



Husets vinduespartier er i de fleste facader trukket tilbage for at undgå overophedning af rummene i sommermånederne.



D-sten i fokus

Da Christian A. Petersen for 55 år siden overtog Petersen Tegl, begyndte han omgående at eksperimentere og udvikle nye mursten. Et af resultaterne var den rustikke D-sten med det store farvespil, som i dag findes i mere end 30 varianter og eksporteres over hele verden. I denne udgave af magasinet sætter vi derfor fokus på D-sten.

Bestyrelsesmedlem arkitekt Anders Brøgger motiverede og overrakte prisen til Christian A. Petersen.



Tre generationer til prisoverrækkelse: Lukas Thomsen, Christian A. Petersen og Annette Petersen.

Hæder til bygninger i mur

> Pillows Hotel Mauritz at the Park, Amsterdam, Holland, tegnet af Office Win ov og opført i D46 og mange specialsten modtog Eric Mendelsohn Award, Bronze 2023. Foto: Stefan Müller

Het Steen, Antwerpen, Belgien, tegnet af noAarchitecten og opført i en graduering af D55, D96, D54, D51, D90 og D190, leveret i 17 forskellige blandinger fra teglværket. Projektet er nomineret til Mies van der Rohe Award 2024. Foto: Kim Zwarts

>> Merkurhuset, Göteborg, Sverige, tegnet af Olsson Lyckefors Arkitektur og opført i D91 FF er nomineret til Mies van der Rohe Award 2024. Foto: Ulf Celander



2530PETERSEN

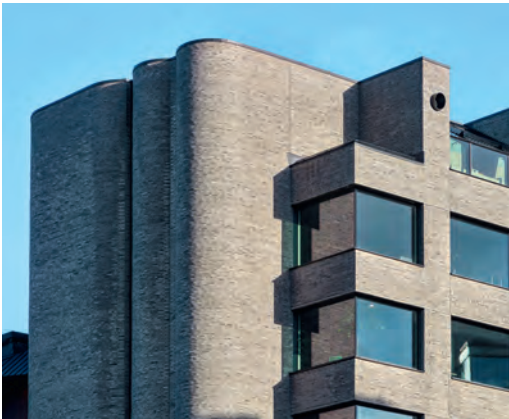
25 år med PETERSEN

I år kan teglværket fejre endnu et jubilæum, nemlig at nærværende magasin er udkommet 50 gange og gennem 25 år. Thomas Bo Jensen arkitekt og forskningschef på Arkitektskolen Aarhus, har skrevet jubilæumsartiklen, hvor han helt i tråd med teglværkets og magasinets ånd lader arkitekterne komme til orde.

Pris for at forskønne København

Den 18. januar i år modtog Christian A. Petersen og Petersen Tegl en fornem pris af Foreningen til Hovedstadens Forskønnelse. Foreningen, stiftet i 1885, »virker for æstetisk forskønnelse og for bevaring af bygninger i København«.

I motivationen lød det blandt andet: »Skønhed bor i detaljen, og smuk arkitektur opstår i samspillet mellem udtryk, teknik og materialer. Arkitekturens mindste byggesten danner forudsætning for den skønne helhed. Skabt af 100 % naturlige materialer. Med en levetid på fle e hundrede år og uden krav til vedligeholdelse. I dag, hvor byggeriet er blevet industrialiseret, skal vi holde fast i traditionerne for det gode teglbyggeri. Vi skal forstå murstenens iboende skønhed og tektoniske klarhed. Men også forstå at bringe murstenene ind i vores egen tid. Det kan Petersen Tegl. I fle e år har teglværket i samspil med dygtige arkitekter forskønnet København og resten af verden med smukke, holdbare og vidunderlige sten.«



PETERSEN

- KONSULENTER-PETERSEN Tegl
- DANMARK ØST

ARNE GOTFREDSEN
T: +45 2967 7030
E: AGO@PETERSEN-TEGL.DK
- DANMARK VEST OG FYN

TORBEN SCHMIDT
T: +45 2028 4355
E: TSC@PETERSEN-TEGL.DK
- EXPORT MANAGER

STIG H. SØRENSEN
T: +45 4014 1236
E: SHS@PETERSEN-TEGL.DK
- NORGE

MUR DIREKTE AS
SIMEN BØE
T: +47 2339 2010
E: POST@MURDIREKTE.NO
- SVERIGE

TEGELMASTER AB
CATHARINA HOLMSTRÖM
T: +46 40 542 200
E: INFO@TEGELMASTER.SE
- TYSKLAND

SLESVIG-HOLSTEN, HAMBORG

JUTTA ENGLER
T: +49 171 756 19 43
E: ENGLER@PETERSEN-TEGL.DK
- TYSKLAND ØST, BERLIN, NIEDERSACHSEN, BREMEN

ERIC SCHMIDT-BANDUR
T: +49 174 3800 667
E: ESB@PETERSEN-TEGL.DK
- TYSKLAND SYD/NRW SCHWEIZ

TYSKTALENDE DEL ØSTRIG

BACKSTEIN-KONTOR GMBH
T: +49 221 888785-0
F: +49 221 888785-10
E: INFO@BACKSTEIN-KONTOR.DE
- BENELUX

PETERSEN BENELUX
HOLLAND, BELGIEN, LUXEMBOURG

BJÖRN LUCASSEN
T: +31 (0) 652362168
E: BLU@PETERSEN-TEGL.DK
- HOLLAND

LINEKE LUCASSEN
T: +31 (0) 622529266
E: LLU@PETERSEN-TEGL.DK
- TOM LUCASSEN
T: +31 (0) 646236445
E: TLU@PETERSEN-TEGL.DK
- STORBRIANNIEN

STIG H. SØRENSEN
T: +45 4014 1236
E: SHS@PETERSEN-TEGL.DK
- EUROPEAN BUILDING MATERIALS LTD

T: +44 (0) 203 805 0920
E: ENQUIRIES@EBMSUPPLIES.COM
- POLEN

CENTRUM KLINKIERU SCHÜTZ
T: +48 58 56 37 201
E: BIURO@CENTRUM-KLINKIERU.PL
- ØSTEUROPA (EKSKL. POLEN), ITALIEN

INGRID KATHRIN GROKE
T: +45 2047 9540
E: IKG@PETERSEN-TEGL.DK
- UKRAINE

INGRID KATHRIN GROKE
T: +45 2047 9540
E: IKG@PETERSEN-TEGL.DK
- VISTARK KLINKER

T: +380 44 221 47 37
E: VISTARK.KLINKER@GMAIL.COM
- AUSTRALIEN OG NEW ZEALAND

ROBERTSON'S BUILDING PRODUCTS PTY LTD
T: +61 3 8199-9599
E: PETER@ROBERTSONS.CO
- INDIEN OG MELLEØSTEN

ATLAS DEVELOPMENTS INDIA
T: +31 642 552 517
E: ISHANVIR@ATLASDEVELOPMENTS.NL
- SYDAMERIKA

INGRID KATHRIN GROKE
T: +45 2047 9540
E: IKG@PETERSEN-TEGL.DK

- TEKNIK OG OVERLIGGERE

STEEN SPANG HANSEN
T: +45 2142 7962
E: SSH@PETERSEN-TEGL.DK
- UDGIVER

PETERSEN Tegl A/S

NYBØLNORVEJ 14
DK-6310 BROAGER
T: +45 7444 1236
E: INFO@PETERSEN-TEGL.DK
WWW.PETERSEN-TEGL.DK
- REDAKTION

IDA PRÆSTEGAARD, CAND.ARCH.
E: IPR@PETERSEN-TEGL.DK
- ANNETTE PETERSEN, CAND.ARCH.
E: AP@PETERSEN-TEGL.DK
- LAYOUT

ZANGENBERG DESIGN
- TRYK

STRANDBYGAARD
- REPRO

EHRHORN HUMMERSTON
- OPLAG

115.865

